

62013CJ0266

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

19. ožujka 2015. (*1)

„Zahtjev za prethodnu odluku — Socijalna sigurnost — Uredba (EEZ) br. 1408/71 — Sporazum o slobodnom kretanju osoba između Europske zajednice i njezinih država članica s jedne strane i Švicarske Konfederacije s druge strane — Državljanin države članice u kojoj boravi koji je kao zaposlena osoba zaposlen na brodu cjevopolagaču koji plovi pod zastavom treće države — Radnik koji je najprije zaposlen u poduzeću sa sjedištem u Nizozemskoj te nakon toga u poduzeću sa sjedištem u Švicarskoj — Rad koji je uzastopno obavljan u epikontinentalnom pojasu koji graniči s trećom državom, u međunarodnim vodama i u dijelu epikontinentalnog pojasa koji graniči s nekim državama članicama — Područje primjene ratione personae Uredbe br. 1408/71 — Određivanje primjenljivog zakonodavstva“

U predmetu C-266/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemska), odlukom od 12. travnja 2013., koju je Sud zaprimio 15. svibnja 2013., u postupku

L. Kik

protiv

Staatssecretaris van Financiën,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: T. von Danwitz, predsjednik vijeća, C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász i D. Šváby (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: P. Cruz Villalón,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 3. srpnja 2014.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

—

za L. Kika, H. Menger,

—

za nizozemsku vladu, B. Koopman, M. Bulterman, C. Schillemans i M. Gijzen, u svojstvu agenata,

—

za Europsku komisiju, M. van Beek i J. Enegren, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 16. listopada 2014.,

donosi sljedeću

Presudu

1

Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe, samozaposlene osobe i članove njihovih obitelji koji se kreću unutar Zajednice, u verziji izmijenjenoj i ažuriranoj Uredbom Vijeća (EZ) br. 118/97 od 2. prosinca 1996. (SL 1997., L 28, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 7., str. 7.), kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 307/1999 od 8. veljače 1999. (SL L 38, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 5., str. 153., u daljnjem tekstu: Uredba br. 1408/71).

2

Zahtjev je upućen u okviru spora između L. Kika i Staatssecretaris van Financiën (državni tajnik za financije) u vezi s primjenom nizozemskog općeg sustava socijalnog osiguranja na L. Kika u razdoblju od 1. lipnja do 24. kolovoza 2004.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

3

Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora, koja je potpisana u Montego Bayu (Jamajka) 10. prosinca 1982. i koja je stupila na snagu 16. studenoga 1994., Kraljevina Nizozemska ratificirala je 28. lipnja 1996., a Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske 25. srpnja 1997., te je ona odobrena u ime Europske zajednice Odlukom Vijeća 98/392/EZ od 23. ožujka 1998. (SL L 179, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 4., svezak 2., str. 86., u daljnjem tekstu: Konvencija o pravu mora).

4

Ta konvencija u članku 60., pod naslovom „Umjetni otoci, uređaji i naprave u isključivom gospodarskom pojasu“, propisuje:

„1. U isključivom gospodarskom pojasu obalna država ima isključivo pravo graditi i dopuštati i uređivati izgradnju, rad i upotrebu:

(a)

umjetnih otoka;

(b)

uređaji i naprava za svrhe predviđene u članku 56. i za druge gospodarske svrhe;

(c)

ure?aja i naprava koji mogu ometati ostvarivanje prava obalne države u pojasu.

2. Obalna država ima isključivu jurisdikciju nad tim umjetnim otocima, ure?ajima i napravama, uključujući jurisdikciju glede carinskih, fiskalnih, zdravstvenih, sigurnosnih i useljeničkih zakona i drugih propisa.

[...]"

5

Članak 77. Konvencije o pravu mora, pod naslovom „Prava obalne države na epikontinentalnom pojasu“, predviđa:

„1. Obalna država ostvaruje nad epikontinentalnim pojasom suverena prava radi njegova istraživanja i iskorištavanja njegovih prirodnih bogatstava.

2. Prava o kojima je riječ u stavku 1., isključiva su u tom smislu da, ako obalna država ne istražuje epikontinentalni pojas ili ne iskorištava njegova prirodna bogatstva, nitko ne može poduzeti te djelatnosti bez izričitog pristanka obalne države.

3. Prava obalne države na epikontinentalni pojas ne zavise o stvarnoj ili fiktivnoj okupaciji, niti o bilo kakvom izričitom proglašenju.

[...]"

6

Sukladno članku 79. te konvencije, pod naslovom „Podmorski kabeli i cjevovodi na epikontinentalnom pojasu“:

„Sve su države ovlaštene polagati podmorske kabele i cjevovode na epikontinentalnom pojasu, u skladu s odredbama ovoga članka.

2. Uz uvjet poštovanja njezinoga prava da poduzima razumne mjere za istraživanje epikontinentalnog pojasa, iskorištavanje njegovih prirodnih bogatstava i sprežavanja, smanjivanja i nadziranja onečišćenja iz cjevovoda, obalna država ne može ometati polaganje ili održavanje tih kabela ili cjevovoda.

3. Određivanje pravca za polaganje cjevovoda na epikontinentalnom pojasu podliježe suglasnosti obalne države.

4. Ništa u ovome dijelu ne dira u pravo obalne države da utvrdi uvjete za kabele ili cjevovode koji ulaze na njeno područje ili u njezino teritorijalno more, ni u njezinu jurisdikciju nad kabelima i cjevovodima koji su položeni ili se koriste u vezi s istraživanjem njezinoga epikontinentalnog pojasa ili s iskorištavanjem njegovih bogatstava ili s upotrebom umjetnih otoka, ure?aja i naprava pod njezinom jurisdikcijom.

[...]"

7

U članku 80. Konvencije o pravu mora, pod naslovom „Umjetni otoci, uređaji i naprave na epikontinentalnom pojasu“, propisano je da se članak 60. te konvencije primjenjuje mutatis mutandis na umjetne otoke, uređaje i naprave na epikontinentalnom pojasu.

Pravo Unije

8

Uredba br. 1408/71 osobito upućuje na članak 51. Ugovora o EEZ-u (koji je postao članak 51. Ugovora o EZ-u, a nakon izmjene članak 42. Ugovora o EZ-u), kojemu trenutno odgovara članak 48. UFEU-a. Ti se članci odnose ponajprije na koordinaciju sustava socijalne sigurnosti država članica i na isplatu davanja u okviru tako koordiniranih sustava. Nakon navedenog upućivanja ta uredba sadrži, među ostalim, sljedeće uvodne izjave:

„budući da odredbe o koordinaciji nacionalnih zakonodavstava o socijalnoj sigurnosti spadaju u okvir slobode kretanja radnika koji su državljani država članica i trebaju doprinijeti poboljšanju njihova životnog standarda i uvjeta zaposlenja;

[...]

budući da je zbog znatnih razlika među nacionalnim zakonodavstvima u vezi s osobama na koje se odnose poželjno uspostaviti načelo da se Uredba primjenjuje na sve osobe osigurane prema sustavima socijalne sigurnosti za zaposlene osobe i za samozaposlene osobe ili na temelju obavljanja zaposlenja ili samozaposlenja;

budući da je potrebno poštovati posebne karakteristike nacionalnih zakonodavstava o socijalnoj sigurnosti i izraditi samo sustav koordinacije;

[...]

budući da se na zaposlene osobe i samozaposlene osobe koje se kreću unutar Zajednice trebaju primjenjivati sustavi socijalne sigurnosti samo jedne države članice kako bi se izbjeglo preklapanje nacionalnih zakonodavstava koja se primjenjuju i komplikacije koje bi zbog toga mogle nastati;

[...]

budući da je s ciljem što učinkovitijeg jamčenja jednakosti postupanja prema radnicima koji rade na državnom području države članice primjereno kao zakonodavstvo koje se primjenjuje kao opće pravilo odrediti ono države članice u kojoj određena osoba obavlja zaposlenje ili samozaposlenje;

budući da je u određenim situacijama koje opravdavaju druge kriterije primjenljivosti moguće odstupati od ovog općeg pravila;

[...]“

9

Članak 1. Uredbe br. 1408/71 glasi:

„Za potrebe ove Uredbe:

(a)

„zaposlena osoba“ odnosno „samozaposlena osoba“ znači:

i.

svaka osoba koja je osigurana, obvezno ili na izbornoj produženoj osnovi, za jedan ili više osiguranih slučajeva obuhvaćenih granama sustava socijalne sigurnosti za zaposlene osobe ili samozaposlene osobe [ili posebnog sustava za javne službenike];

[...]“

10

Pod naslovom „Obuhvaćene osobe“, članak 2. te uredbe u stavku 1. propisuje:

„Ova se Uredba odnosi na zaposlene osobe ili samozaposlene osobe na koje se primjenjuje ili se primjenjivalo zakonodavstvo jedne ili više država članica i koje su državljani jedne od država članica ili koje su osobe bez državljanstva ili izbjeglice koji imaju boravište na državnom području jedne od država članica, kao i na članove njihovih obitelji i njihove nadživjele osobe.“

11

U glavi II. Uredbe br. 1408/71 sadržani su njezini članci 13. do 17.a, koji se odnose na određivanje primjenljivog zakonodavstva. U navedenom članku 13., nakon što je u njegovu stavku 1. određeno pravilo da se na osobe na koje se odnosi ta uredba primjenjuje, u načelu, samo zakonodavstvo pojedinačne države članice, nadalje se navodi:

„2. Ovisno o člancima od 14. do 17.:

(a)

na osobu zaposlenu na državnom području jedne države članice primjenjuje se zakonodavstvo te države čak i ako boravi na državnom području druge države članice ili ako se registrirano sjedište ili mjesto poslovanja poduzeća ili pojedinca koji ju zapošljava nalazi na državnom području druge države članice;

[...]

(c)

na osobu koja je zaposlena na brodu koji nosi zastavu države članice primjenjuje se zakonodavstvo te države;

[...]

(f)

na osobu na koju se prestaje primjenjivati zakonodavstvo države članice, bez da se na nju poene primjenjivati zakonodavstvo druge države članice u skladu s jednim od pravila navedenih u gore navedenim podstavcima ili u skladu s jednom od iznimaka ili posebnih odredbi navedenih u člancima od 14. do 17., primjenjuje se zakonodavstvo države članice na čijem državnom području boravi u skladu s odredbama samo tog zakonodavstva.“

12

Pod naslovom „Posebna pravila koja se primjenjuju na osobe u plaćenom zaposlenju, osim na pomorce“, članak 14. Uredbe br. 1408/71 sadrži sljedeće odredbe:

„Članak 13. stavak 2. točka (a) primjenjuje se ovisno o sljedećim izuzecima i okolnostima:

[...]

2.

Na osobu koja je uobičajeno zaposlena na državnom području dviju ili više država članica primjenjuje se sljedeće zakonodavstvo:

(a)

na osobu koja je član putujućeg ili letačkog osoblja u poduzeću koje, za najam ili naknadu ili za vlastiti račun, pruža međunarodne prijevozne usluge za putnike ili robu željeznicom, cestom, zrakom ili unutarnjim plovnim putovima i ima registrirano sjedište ili mjesto poslovanja na državnom području države članice, primjenjuje se zakonodavstvo te druge države, uz sljedeća ograničenja:

i.

ako navedeno poduzeće ima podružnicu ili stalno predstavništvo na državnom području države članice različitom od one u kojoj ima registrirano sjedište ili mjesto poslovanja, na osobu koju zapošljava takva podružnica ili stalno predstavništvo primjenjuje se zakonodavstvo države članice na čijem se državnom području nalazi ta podružnica ili stalno predstavništvo;

ii.

ako je osoba uglavnom zaposlena na državnom području države članice u kojoj boravi, na nju se primjenjuje zakonodavstvo te države, čak i ako poduzeće koje ju zapošljava nema registrirano sjedište ili mjesto poslovanja ili podružnicu ili stalno predstavništvo na tom državnom području;

(b)

na osobu, osim onih koje su navedene u točki (a), primjenjuje se:

i.

zakonodavstvo države članice na čijem državnom području boravi, ako obavlja svoju djelatnost djelomično na tom području ili pripada pod nekoliko poduzeća ili nekoliko poslodavaca koji imaju registrirana sjedišta ili mjesta poslovanja na državnom području različitih država članica;

ii.

zakonodavstvo države članice na čijem se državnom području nalazi registrirano sjedište ili mjesto poslovanja poduzeća ili pojedinca koji ju zapošljava, ako ne boravi na državnom području nijedne od država članica gdje obavlja svoju djelatnost;

[...]“

13

Članak 14.b Uredbe br. 1408/71, u kojemu su propisana posebna pravila koja se primjenjuju na

pomorce, glasi:

„?lanak 13. stavak 2. to?ka (c) primjenjuje se uz sljede?e iznimke i okolnosti:

[...]

4.

Na osobu zaposlenu na brodu koji nosi zastavu države ?lanice i koju za takvo zaposlenje pla?a poduze?e ili osoba ?ije je registrirano sjedište ili mjesto poslovanja na državnom podru?ju druge države ?lanice, primjenjuje se zakonodavstvo te druge države ako boravi na državnom podru?ju te države; poduze?e ili osoba koji ispla?uju naknadu smatraju se poslodavcem u smislu navedenog zakonodavstva.“

14

Odredbe ?lanka 15. te uredbe, pod naslovom „Pravila o dobrovoljnom osiguranju ili izbornom produženom osiguranju“ glase:

„1. ?lanci od 13. do 14.d ne primjenjuju se na dobrovoljno osiguranje ili na izborno produženo osiguranje, osim ako, s obzirom na jednu od grana iz ?lanka 4., u nekoj državi ?lanici postoji samo sustav dobrovoljnog osiguranja.

2. Ako primjena zakonodavstava dviju ili više država ?lanica ima za posljedicu preklapanje osiguranja:

—

prema sustavu obveznog osiguranja i jednom ili više sustava dobrovoljnog ili izbornog produženog osiguranja, odre?ena osoba podliježe isklju?ivo sustavu obveznog osiguranja,

[...]“

15

Sporazum o slobodnom kretanju osoba izme?u Europske zajednice i njezinih država ?lanica s jedne strane i Švicarske Konfederacije s druge strane, koji je potpisan u Luxembourgu 21. lipnja 1999. i koji je odobren u ime Europske zajednice Odlukom Vije?a i Komisije o Sporazumu o znanstvenoj i tehnološkoj suradnji od 4. travnja 2002. o sklapanju sedam sporazuma sa Švicarskom Konfederacijom (2002/309/EZ, Euratom) (SL L 114, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 60., str. 3., u daljnjem tekstu: Sporazum EZ – Švicarska), u ?lanku 8. odre?uje:

„Ugovorne stranke osiguravaju, u skladu s Prilogom II., uskla?enost sustava socijalne sigurnosti posebno s ciljem:

(a)

osiguranja jednakog postupanja;

(b)

odre?ivanja zakonodavstva koje se primjenjuje;

(c)

zbiranja radi stjecanja i zadržavanja prava na davanja te izražavanja takvih davanja svih razdoblja koja nacionalno zakonodavstvo predmetnih država uzimaju u obzir;

(d)

isplate davanja osobama koje borave na području ugovornih stranaka;

(e)

poticanja uzajamne upravne pomoći i suradnje između tijela i institucija.“

16

Prilog II. Sporazumu EZ – Švicarska o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti u članku 1. predviđa:

„1. Ugovorne stranke su suglasne, s obzirom na koordinaciju sustava socijalne sigurnosti, međusobno primjenjivati akte Zajednice na koje se upućuje, kako su na snazi na dan potpisivanja Sporazuma i kako su izmijenjeni odjeljkom A ovog Priloga, ili pravila koja su jednaka takvim aktima.

2. Pojam [„država(-e) članica(-e)“] sadržan u aktima iz odjeljka A ovog Priloga, podrazumijeva [u]ključivanje Švicarske pored država koje su obuhvaćene relevantnim aktima Zajednice.“

17

Odjeljak A navedenog priloga osobito upućuje na Uredbu br. 1408/71.

18

Uredbu br. 1408/71 zamijenila je Uredba (EZ) br. 883/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti (SL L 166, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., odlomak 3., str. 160.), koja je postala primjenjiva od 1. svibnja 2010., dana kada je Uredba br. 1408/71 stavljena izvan snage. Prilog II. Sporazumu EZ – Švicarska ažuriran je Odlukom br. 1/2012 zajedničkog odbora uspostavljenog na temelju Sporazuma između Europske zajednice i njezinih država članica s jedne strane, i Švicarske Konfederacije s druge strane, o slobodnom kretanju osoba od 31. ožujka 2012. o zamjeni Priloga II. tom Sporazumu o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti (SL L 103, str. 51.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 6., str. 319.), koja je stupila na snagu 1. travnja 2012. Navedeni prilog od svojeg ažuriranja upućuje na Uredbu br. 883/2004. Međutim, na činjenice koje su nastupile prije datuma stupanja na snagu te odluke i dalje se primjenjuje Uredba br. 1408/71, uz istodobnu primjenu članka 90. stavka 1. Uredbe br. 883/2004, prema kojem Uredba br. 1408/71 ostaje na snazi te se održavaju njezini pravni učinci za potrebe, između ostalog, Sporazuma EZ – Švicarska, sve do njegove izmjene, i Priloga II. odjeljka A točke 3. navedenog sporazuma, u njegovoj izmijenjenoj verziji, u kojoj se još uvijek upućuje na Uredbu br. 1408/71 „kada se razmatraju primjeri koji su se dogodili u prošlosti“.

Nizozemsko pravo

19

Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da su, sukladno nizozemskom

zakonodavstvu koje se odnosi na opći sustav socijalnog osiguranja, zaposlene osobe koje imaju boravište u Nizozemskoj u pravilu obvezno osigurane u različitim granama toga sustava. Iznimno, na temelju članka 12. stavka 1. Uredbe iz 1999. o proširenju i ograničenju kruga osiguranika socijalnog osiguranja (Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1999), to osiguranje prestaje u slučaju rada izvan Nizozemske u trajanju od najmanje tri uzastopna mjeseca, osim ako se ne radi o poslu za poslodavca sa sjedištem u toj državi članici. Sukladno pojašnjenjima nizozemske vlade, Uredbom o obveznom osiguranju pomoraca (Besluit verzekeringsplicht zeevarenden) u istom je smislu predviđeno da se, kada pomorac koji ima boravište u državi članici obavlja svoju djelatnost na brodu koji plovi pod zastavom treće države koja nije stranka Sporazuma o ekonomskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. (SL 1994., L 1, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 106., str. 4.) za poslodavca sa sjedištem u Nizozemskoj, primjenjuje nizozemsko zakonodavstvo koje se odnosi na socijalno osiguranje zaposlenih osoba.

Glavni postupak i prethodna pitanja

20

Tijekom 2004. L. Kik, nizozemski državljanin koji ima boravište u Nizozemskoj, radio je na brodu cjevopolagaču koji je plovio pod panamskom zastavom. Do 31. svibnja te godine bio je zaposlen u društvu sa sjedištem u Nizozemskoj te se na njega primjenjivao opći sustav socijalnog osiguranja te države članice. Počevši od 1. lipnja iste godine zaposlio se u društvu sa sjedištem u Švicarskoj radi obavljanja iste djelatnosti. Njegova plaća je i dalje podlijevala nizozemskom porezu na dohodak. Sukladno nizozemskom zakonodavstvu, osiguranje u navedenom općem sustavu socijalnog osiguranja prestaje u slučaju rada izvan Nizozemske za poslodavca koji nema sjedište u toj državi članici u trajanju od najmanje tri uzastopna mjeseca.

21

Pitanje koje se postavlja u glavnom postupku odnosi se na to je li, imajući u vidu Uredbu br. 1408/71, L. Kik dužan platiti doprinose nizozemskom sustavu socijalnog osiguranja za razdoblje od 1. lipnja do 24. kolovoza 2004. U tom se razdoblju brod na kojemu je radio nalazio najprije u epikontinentalnom pojasu koji graniči s trećom državom, zatim u međunarodnim vodama i konačno u epikontinentalnom pojasu koji graniči s nekim državama članicama (Nizozemska i Ujedinjena Kraljevina).

22

L. Kik smatra da iz Uredbe br. 1408/71 proizlazi da se na njega ne primjenjuje nizozemski sustav socijalnog osiguranja za navedeno razdoblje.

23

Odlučujući o žalbi u kasacijskom postupku koju je podnio L. Kik protiv odluke donesene na najvišoj instanci kojom je utvrđeno da je dužan platiti doprinose nizozemskom sustavu socijalnog osiguranja za promatrano razdoblje, Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) pita se je li ta uredba primjenjiva.

24

Prije svega, taj se sud pita primjenjuje li se navedena uredba isključivo na radnike migrante i, u tom slučaju, može li se L. Kik smatrati takvim s obzirom na mjesta na kojima je u spornom razdoblju uzastopno obavljao svoju djelatnost, vodeći računa o posebnoj naravi broda na kojemu

je radio te njegovoj kvalifikaciji prema Konvenciji o pravu mora i, po potrebi, o namjeni položenih cjevovoda.

25

Sud koji je uputio zahtjev osobito se pita treba li se, tijekom razdoblja u kojima se predmetni brod nalazio u dijelu epikontinentalnog pojasa koji graniči s Nizozemskom ili Ujedinjenom Kraljevinom, smatrati da je L. Kik obavljao svoju djelatnost na državnom području tih država članica. Sukladno odgovoru koji treba dati na to pitanje, valjalo bi utvrditi da je u cijelom spornom razdoblju ili u njegovom većem dijelu osoba radila izvan područja Europske unije te da se ne može smatrati radnikom migrantom koji na temelju toga ulazi u područje primjene *ratione personae* Uredbe br. 1408/71.

26

Međutim, pozivajući se na presudu *Aldewereld* (C-60/93, EU:C:1994:271) sud koji je uputio zahtjev smatra da, čak i u slučaju obavljanja profesionalne djelatnosti izvan područja Unije, postojanje dovoljno uske veze s tim područjem dovodi do primjene odredbi glave II. te uredbe na radnika koji je državljanin države članice.

27

U tom pogledu, on razmatra mogućnost da bi se mogle naći relevantne poveznice sa Švicarskom Konfederacijom – državom koja se za potrebe primjene navedene uredbe mora izjednačiti s državom članicom – (sjedište poslodavca) kao i s područjem Unije (oporezivanje dohotka u Nizozemskoj i, eventualno, rad na području Kraljevine Nizozemske i Ujedinjene Kraljevine, ako se rad na brodu cjevopolagaču, o kojemu se raspravlja u glavnom postupku, dok se nalazio u dijelu epikontinentalnog pojasa koji graniči s tim državama članicama, može izjednačiti s radom na njihovom području). Međutim, kada je riječ o potonjem elementu, pod pretpostavkom da je relevantan, valjalo bi odgovoriti treba li ga uzeti u obzir samo za razdoblja kada se brod nalazio u dijelu epikontinentalnog pojasa koji graniči s navedenim državama članicama ili za cijelo sporno razdoblje, što bi eventualno moglo ovisiti o tome je li to bilo planirano od početka.

28

Pod pretpostavkom da L. Kik ulazi u područje primjene *ratione personae* Uredbe br. 1408/71 i da stoga, kako bi se utvrdilo primjenljivo zakonodavstvo u području socijalne sigurnosti, valja primijeniti pravila iz njezine glave II., sud koji je uputio zahtjev se pita koje je pravilo relevantno.

29

On smatra da je mjesto obavljanja rada važan element te da je stoga i u tom pogledu potrebno znati mora li se zaposlenje koje se obavljalo na brodu cjevopolagaču koji se nalazio u dijelu epikontinentalnog pojasa koji graniči s državom članicom izjednačiti s radom koji se obavlja na području te države članice.

30

U slučaju negativnog odgovora, nijedno pravilo koje je sadržano u navedenoj glavi II. ne bi se moglo primijeniti kao takvo. Stoga, s obzirom na to da ne bi bilo prihvatljivo da se na radnika na kojeg se primjenjuje Uredba br. 1408/71 ne primjenjuje nijedan sustav socijalnog osiguranja, valjalo bi utvrditi najrelevantniju poveznicu. U konkretnom slučaju, mora se isključiti boravište radnika, s obzirom na to da ništa ne upućuje na to da postoji bilokakva veza između boravišta i radnog odnosa. Isto vrijedi za mjesto oporezivanja prohoda od rada, s obzirom na to da u Uredbi

br. 1408/71 taj element nije uopće uzet u obzir. Prema postupku eliminacije mjesto u kojem poslodavac ima sjedište bilo bi od posebne važnosti, kao što se u vezi s tim upućuje u presudi Aldewereld (EU:C:1994:271).

31

U slučaju da se zaposlenje koje se obavlja na brodu cjevopolagaču koji se nalazi u dijelu epikontinentalnog pojasa koji graniči s državom članicom mora izjednačiti s radom koji se obavlja na području te države članice, Hoge Raad der Nederlanden isti će dva moguća rješenja.

32

Prvo rješenje bi se sastojalo u upućivanju na opće pravilo iz članka 13. stavka 2. točke (a) Uredbe br. 1408/71, kojim je propisana primjena zakonodavstva mjesta obavljanja rada i, stoga, primjena nizozemskog zakonodavstva i zakonodavstva Ujedinjene Kraljevine za razdoblja za koja se mora smatrati da je rad obavljen na državnom području svake od tih država članica, dok se švicarsko zakonodavstvo primjenjuje na preostalo razdoblje zbog istih razloga kao što su oni izloženi u točki 30. ove presude.

33

Prema drugom predloženom rješenju, valjalo bi smatrati da je rad uobičajeno obavljan na državnom području više država članica u smislu članka 14. točke 2. te uredbe i, stoga, primijeniti pravilo navedeno u toj točki 2. podtočki (b) i. prvi slučaj, što bi dovelo do primjene zakona države članice boravišta, s obzirom na to da je dio djelatnosti tamo obavljen.

34

Sud koji je uputio zahtjev smatra da to što članak 14. Uredbe br. 1408/71, u skladu sa svojim naslovom, sadrži posebna pravila koja se primjenjuju na zaposlene osobe koje nisu pomorci nije odlučujuće, s obzirom na to da njezin članak 14.b, u kojemu se nalaze posebna pravila koja se primjenjuju na pomorce, ne sadrži nikakvu odredbu primjenjivu na konkretni slučaj.

35

S druge strane, taj se sud pita treba li razlikovati taj slučaj od onog u kojem je djelatnost zaposlene osobe obavljena najprije u jednoj državi članici, a nakon toga u drugoj državi članici, slučaj koji je uređen u članku 13. stavku 2. točki (a) Uredbe br. 1408/71, jer te dvije djelatnosti, strogo gledajući, nikako ne bi mogla obavljati ista osoba istodobno na dva različita mjesta. Slijedom toga, izraz „osoba koja je uobičajeno zaposlena na državnom području dviju ili više država članica“, koji je sadržan u članku 14. točki 2. te uredbe, odnosio bi se i na djelatnost koja se obavlja uzastopno na državnom području više država članica. Međutim, prestrogo tumačenje tog izraza ne bi išlo u prilog slobodnom kretanju radnika jer bi značilo da bi se na radnike na koje se ne odnosi posebno pravilo navedeno u tom članku 14. točki 2. primijenio članak 13. stavak 2. točka (a) navedene uredbe i da bi se, zbog toga, u odnosu na njih često mijenjalo primjenjivo zakonodavstvo.

36

U tim je okolnostima Hoge Raad der Nederlanden odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1.

a)

Treba li pravila koja se odnose na područje primjene *ratione personae* Uredbe br. 1408/71 i pravila koja određuju teritorijalno područje primjene pravila na temelju kojih se određuje primjenjivi zakon, koja su sadržana u poglavlju II. te uredbe, tumažiti tako da se ta pravila za određivanje primjenjuju na služaj kao što je predmetni, u kojemu je radnik, koji ima boravište u Nizozemskoj i nizozemsko državljanstvo te koji je u svakom služaju bio prethodno obvezno osiguran u Nizozemskoj, zaposlen kao pomorac kod poslodavca sa sjedištem u Švicarskoj, obavlja rad na brodu cjevopolagaču koji plovi pod panamskom zastavom te obavlja svoju djelatnost najprije izvan područja Unije (otprilike tri tjedna iznad epikontinentalnog pojasa Sjedinjenih Američkih Država i otprilike dva tjedna u međunarodnim vodama) i nakon toga iznad epikontinentalnog pojasa Nizozemske (razdoblja od mjesec dana i od otprilike jednog tjedna) i Ujedinjene Kraljevine (razdoblje od nešto više od jednog tjedna), dok su tako steženi prihodi bili podvrgnuti porezu na dohodak u Nizozemskoj?

b)

U služaju potvrdnog odgovora, primjenjuje li se Uredba br. 1408/71 samo na dane kada je predmetna osoba radila iznad epikontinentalnog pojasa države članice Unije ili se također primjenjuje na razdoblja u kojima je radila drugdje, izvan područja Unije?

2.

Ako se Uredba br. 1408/71 primjenjuje na takvog radnika, koje(a) je(su) zakonodavstvo(a) tom uredbom određeno(a) kao primjenjivo(a)?“

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

37

Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Uredbu br. 1408/71 tumažiti tako da zaposlena osoba – koja je, kao L. Kik, državljanin države članice u kojoj boravi i u kojoj su njezini prihodi oporezovani, koja radi na brodu cjevopolagaču koji plovi pod zastavom treće države i u različitim dijelovima svijeta, osobito u dijelu epikontinentalnog pojasa koji graniči s nekim državama članicama, i koja je prije toga bila zaposlena u poduzeću sa sjedištem u državi članici svojeg boravišta te koja promijeni poslodavca i od tada je zaposlena u poduzeću sa sjedištem u Švicarskoj, a da pritom nastavi boraviti u istoj državi članici i ploviti na istom brodu – ulazi u područje primjene *ratione personae* Uredbe br. 1408/71.

38

U tom pogledu valja navesti, kao prvo, da se sukladno članku 2. stavku 1. Uredbe br. 1408/71 ta uredba primjenjuje na zaposlene osobe na koje se primjenjuje ili se primjenjivalo zakonodavstvo jedne ili više država članica i koje su državljani jedne države članice.

39

Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je to bio služaj s L. Kikom u razdoblju o kojemu se raspravlja u glavnom postupku. Naime, on je nizozemski državljanin te je u tom razdoblju bio osiguran nizozemskim općim sustavom socijalnog osiguranja zbog svojeg boravišta u toj državi članici. Nadalje, iako se u glavnom postupku postavlja pitanje je li se na L. Kika,

tijekom navedenog razdoblja, primjenjivalo nizozemsko ili švicarsko zakonodavstvo, nije me?utim sporno da se na njega primjenjivalo jedno od ta dva zakonodavstva.

40

Kao drugo, valja navesti da se rad koji se obavlja na brodu cjevopolaga?u ne može izjedna?iti s radom koji se obavlja na državnom podru?ju države ?lanice kada se taj brod nalazi u dijelu epikontinentalnog pojasa koji grani?i s tom državom ?lanicom.

41

Naime, nadležnost koja je državi priznata na temelju ?lanka 79. stavka 4. Konvencije o pravu mora ograni?ena je na kabele i cjevovode koji se postavljaju ili koriste u okviru iskorištavanja njezinog epikontinentalnog pojasa ili iskorištavanja njegovih bogatstava te se stoga ne proteže na brodove koji polažu te kabele ili cjevovode. Osim toga, takav se brod ne može izjedna?iti s „otokom“, „ure?ajem“ ili „napravom“ na epikontinentalnom pojasu u smislu ?lanka 80. te konvencije. U svakom slu?aju, iz odluke kojom se upu?uje prethodno pitanje ne proizlazi da su cjevovodi koji su postavljeni brodom na kojemu je radio L. Kik u razdoblju kada se nalazio u dijelu epikontinentalnog pojasa koji grani?i s nekim državama ?lanicama bili namijenjeni za iskorištavanje epikontinentalnog pojasa ili za iskorištavanje njegovih bogatstava.

42

Me?utim, u slu?aju kao što je onaj L. Kika, zaklju?ak prema kojemu se rad obavljen na brodu cjevopolaga?u ne može izjedna?iti s radom koji se obavlja na državnom podru?ju države ?lanice ?ak ni kada se taj brod nalazi u dijelu epikontinentalnog pojasa koji grani?i s tom državom ?lanicom nije sam po sebi takve naravi da dovodi u pitanje primjenu Uredbe br. 1408/71. Ustvari, sama okolnost da se djelatnosti radnika obavljaju izvan podru?ja Unije nije dovoljna za izuzimanje iz primjene pravila Unije o slobodnom kretanju radnika, s obzirom na to da je radni odnos dovoljno usko povezan s tim podru?jem (presuda Aldewereld, EU:C:1994:271, t. 14.).

43

U tom pogledu, iz sudske prakse Suda proizlazi da se zaklju?ak o dovoljno uskoj vezi izme?u predmetnog radnog odnosa i podru?ja Unije temelji osobito na tome da je gra?anin Unije, koji ima boravište u državi ?lanici, bio zaposlen u poduze?u sa sjedištem u drugoj državi ?lanici, za ?iji je ra?un obavljao svoju djelatnost (vidjeti u tom smislu presudu Petersen, C?544/11, EU:C:2013:124, t. 42.).

44

Kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u to?ki 40. svojeg mišljenja, rad koji je L. Kik obavljao u razdoblju o kojemu se raspravlja u glavnom postupku odlikuju odre?ene poveznice s državnim podru?jem Kraljevine Nizozemske i s onim Švicarske Konfederacije, države koja se za potrebe Uredbe br. 1408/71 izjedna?uje s državom ?lanicom. Dovoljno je u tom pogledu navesti da je L. Kik boravio u Nizozemskoj i da je sjedište njegova poslodavca bilo u Švicarskoj.

45

Imaju?i u vidu gornje navode, na prvo pitanje valja odgovoriti na na?in da se Uredba br. 1408/71 mora tuma?iti tako da zaposlena osoba – koja je, kao L. Kik, državljanin države ?lanice u kojoj boravi i u kojoj se njezini prihodi oporezuju, koja radi na brodu cjevopolaga?u koji plovi pod zastavom tre?e države i u razli?itim dijelovima svijeta, osobito u dijelu epikontinentalnog pojasa koji grani?i s nekim državama ?lanicama, i koja je prije toga bila zaposlena u poduze?u sa

sjedištem u državi članici svojeg boravišta te koja promijeni poslodavca i od tada je zaposlena u poduzeću sa sjedištem u Švicarskoj, a da pritom nastavi boraviti u istoj državi članici i ploviti na istom brodu – ulazi u područje primjene *ratione personae* Uredbe br. 1408/71.

Drugo pitanje

46

Svojim drugim pitanjem, koje je postavljeno u slučaju da se Uredba br. 1408/71 primjenjuje na radnika kao što je L. Kik i na koje, stoga, valja odgovoriti, sud koji je uputio zahtjev pita koje se zakonodavstvo, sukladno odredbama koje uređuju utvrđene primjenjivog nacionalnog zakonodavstva, koje su sadržane u glavi II. te uredbe, primjenjuje na takvog radnika.

47

U tom pogledu, valja podsjetiti da kada osoba ulazi u područje primjene *ratione personae* Uredbe br. 1408/71, onako kako je određeno u njezinom članku 2., pravilo jedinstvenosti iz članka 13. stavka 1. te uredbe se na temelju primjenjuje te se primjenjivo nacionalno zakonodavstvo određuje u skladu s odredbama glave II. te uredbe (presuda Aldewereld, EU:C:1994:271, t. 10.).

48

U točki 11. te presude Sud je utvrdio da nijedna odredba te glave II. izravno ne uređuje položaj radnika koji je zaposlen u poduzeću Unije, ali koji ne obavlja nijednu djelatnost na području Unije s obzirom na to da isključivo radi na području treće države.

49

Taj slučaj valja izjednačiti s onim u kojemu je radnik zaposlen u poduzeću Unije kako bi radio na brodu koji plovi pod zastavom treće države.

50

Nema utjecaj činjenica da je nakon razdoblja koje je relevantno u okviru navedene presude uveden članak 13. stavak 2. točka (f) Uredbe br. 1408/71, u skladu s kojim se na osobu na koju se prestane primjenjivati zakonodavstvo države članice, a da se na nju ne može primjenjivati zakonodavstvo druge države članice na temelju neke druge odredbe glave II. te uredbe, primjenjuje zakonodavstvo države članice na čijem državnom području boravi.

51

U tom pogledu, treba podsjetiti da je prestanak primjene zakonodavstva države članice uvjet za primjenu te odredbe i da ona sama ne propisuje uvjete pod kojima se zakonodavstvo države članice prestaje primjenjivati (vidjeti presudu Komisija/Belgija, C-347/98, EU:C:2001:236, t. 31.). Kako je to Sud osobito naveo u točki 33. presude van Pommeren-Bourgon diën (C-227/03, EU:C:2005:431), nacionalni sud svake države članice dužan je utvrditi te uvjete.

52

Naime, kako je to precizirano u članku 10.b Uredbe Vijeća (EEZ) br. 574/72 od 21. ožujka 1972. o utvrđivanju postupka provedbe Uredbe br. 1408/71 (SL L 74, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 8., str. 3.), u verziji izmijenjenoj i ažuriranoj Uredbom br. 118/97, datum i uvjeti pod kojima se prestaje primjenjivati zakonodavstvo države članice na osobu iz članka 13. stavka 2. točke (f) Uredbe br. 1408/71 određuju se u skladu s tim zakonodavstvom.

53

Međutim, na temelju nizozemskog prava, zakonodavstvo u području socijalne sigurnosti te države članice se i dalje primjenjuje na L. Kika za cijelo sporno razdoblje. S obzirom na to da nije ispunjen uvjet koji se odnosi na prestanak primjene zakonodavstva države članice, članak 13. stavak 2. točka (f) Uredbe br. 1408/71 ne primjenjuje se na slučaj kao što je onaj o kojemu se raspravlja u glavnom postupku.

54

Stoga, valja smatrati da se u takvoj situaciji, s obzirom na to da radni odnos ima dovoljno usku vezu s područjem Unije, primjenjivo zakonodavstvo određuje na temelju odredbi glave II. Uredbe br. 1408/71 koje nisu članak 13. stavak 2. točka (f) te uredbe.

55

Dakle, kako je utvrđeno u točki 44. ove presude, dovoljno uska veza s područjem Unije postoji u slučaju kao što je onaj L. Kika.

56

Kada je riječ o određivanju koje se zakonodavstvo na temelju Uredbe br. 1408/71 primjenjuje u takvom slučaju, valja navesti da se opće pravilo iz njezinog članka 13. stavka 2. točke (c), koji propisuje da se u odnosu na pomorce primjenjuje zakonodavstvo države članice zastave broda, analogno ne primjenjuje s obzirom na to da se u predmetnom slučaju radi o osobi koja radi na brodu koji plovi pod zastavom treće države.

57

U takvom slučaju, Sud je presudio da je primjenjivo zakonodavstvo ono koje proizlazi iz odredaba glave II. te uredbe, uzimajući u obzir elemente povezanosti koje razmatrani slučaj ima sa zakonodavstvom država članica (vidjeti presudu Aldewereld, EU:C:1994:271, t. 20.).

58

U predmetnom slučaju kao i u slučaju iz presude Aldewereld (EU:C:1994:271, t. 21.) jedini elementi povezanosti sa zakonodavstvom države članice, ili s njom izjednačene države, jesu boravište radnika i mjesto u kojem poslodavac ima sjedište. Međutim, kako je to Sud naveo u točki 22. te presude, primjena zakonodavstva države članice boravišta radnika pojavljuje se, u sustavu Uredbe br. 1408/71, kao akcesorno pravilo koje se primjenjuje samo u slučaju da je to zakonodavstvo povezano s radnim odnosom. Dakle, ako radnik ne boravi na području jedne od država članica gdje obavlja svoju djelatnost, obično se primjenjuje zakon prema registriranom sjedištu ili mjestu poslovanja poslodavca.

59

U slučaju kao što je onaj u glavnom postupku, takav zaključak podupire članak 14. stavak 2. točka

(a) prva rečenica Uredbe br. 1408/71, odredba koja prikazuje sistematiku te uredbe u odnosu na osobe koje obavljaju posao koji je u po svojoj prirodi mobilan i koji se odvija u takvim uvjetima da njegovo obavljanje ne može biti vezano za točno određeno mjesto, u skladu s kojom se na te osobe primjenjuje zakonodavstvo države članice registriranog sjedišta poslodavca.

60

Ustvari, kako to proizlazi iz njezinog naslova, iako ta odredba sadrži pravila koja se primjenjuju na osobe koje nisu pomorci, položaj o kojemu se raspravlja u glavnom postupku, i to radnika koji obavlja plaćeno zaposlenje izvan područja Unije na brodu koji plovi pod zastavom treće države, usporediv je s položajem osoba na koje se navedena odredba izravno odnosi, pod uvjetom da ni država zastave ni mjesto obavljanja rada nisu povezani sa zakonodavstvom države članice.

61

Slijedom toga, na položaj radnika kao što je L. Kik primjenjivo je zakonodavstvo države članice ili s njom izjednačene države na čijem području poduzeće u kojemu je taj radnik zaposlen ima svoje registrirano sjedište.

62

Međutim, s obzirom na činjenicu da Sud ne raspolaže podacima o naravi sustava osiguranja koje je predviđeno švicarskim zakonodavstvom te vodeći računa o tome da je, na temelju nizozemskog zakonodavstva, to zakonodavstvo određeno za uređenje položaja radnika kao što je onaj L. Kika u odnosu na razdoblje o kojemu se raspravlja u glavnom postupku, tako da predviđa da je takav radnik osiguran u sustavu obveznog osiguranja, valja istaknuti da, u skladu s člankom 15. stavkom 2. prvom alinejom Uredbe br. 1408/71, kada primjena zakonodavstva više država članica, s kojima se mora izjednačiti Švicarska Konfederacija, ima za posljedicu preklapanje sustava osiguranja prema sustavu dobrovoljnog osiguranja i obveznog osiguranja, predmetna osoba podliježe isključivo sustavu obveznog osiguranja.

63

U slučaju da, u skladu s Uredbom br. 1408/71, zakonodavstvo države sjedišta poslodavca predviđa da radnik kao što je L. Kik nije osiguran nikakvim sustavom socijalne sigurnosti, primjenjivalo bi se zakonodavstvo države članice boravišta takvog radnika. Naime, treba podsjetiti da je cilj odredaba glave II. te uredbe također taj da spriječi da se osobama koje ulaze u područje primjene te uredbe oduzme zaštita iz područja socijalne sigurnosti kada ne postoji zakonodavstvo koje bi se na njih primjenjivalo (presuda van Pommeren-Bourgon diën, EU:C:2005:431, t. 34. i navedena sudska praksa).

64

U odnosu na sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti na način da se odredbe koje uređuju određivanje primjenjivog nacionalnog zakonodavstva, sadržane u glavi II. Uredbe br. 1408/71, moraju tumačiti tako da je državljani države članice, ili Švicarske Konfederacije, države koja je za potrebe primjene te uredbe izjednačena s državom članicom, koji je zaposlen na brodu koji plovi pod zastavom treće države izvan područja Unije, uključujući i iznad epikontinentalnog pojasa države članice, a koji je zaposlen u poduzeću sa sjedištem na području Švicarske Konfederacije, podvrgnut zakonodavstvu države sjedišta svojeg poslodavca. Međutim, u okolnostima kao što su one u glavnom predmetu, u slučaju da bi, u skladu s navedenom uredbom, primjena tog zakonodavstva dovela do osiguranja u dobrovoljnom sustavu osiguranja ili ne bi dovela do osiguranja ni u jednom sustavu socijalne sigurnosti, taj bi državljani bio podvrgnut

zakonodavstvu države članice svojeg boravišta.

Troškovi

65

Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (peto vijeće) odlučuje:

1.

Uredba Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe, samozaposlene osobe i članove njihovih obitelji koji se kreću unutar Zajednice, u verziji izmijenjenoj i ažuriranoj Uredbom Vijeća (EZ) br. 118/97 od 2. prosinca 1996., kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 307/1999 od 8. veljače 1999., mora se tumačiti tako da zaposlena osoba – koja je, kao L. Kik, državljanin države članice u kojoj boravi i u kojoj su njezini prihodi oporezovani, koja radi na brodu cjevopolagaču koji plovi pod zastavom treće države i u različitim dijelovima svijeta, osobito u dijelu epikontinentalnog pojasa koji graniči s nekim državama članicama, i koja je prije toga bila zaposlena u poduzeću sa sjedištem u državi članici svojeg boravišta te koja promijeni poslodavca i od tada je zaposlena u poduzeću sa sjedištem u Švicarskoj, a da pritom nastavi boraviti u istoj državi članici i ploviti na istom brodu – ulazi u područje primjene *ratione personae* Uredbe br. 1408/71, u verziji izmijenjenoj i ažuriranoj Uredbom br. 118/97 od 2. prosinca 1996., kako je izmijenjena Uredbom br. 307/1999.

2.

Odredbe koje uređuju određivanje primjenjivog nacionalnog zakonodavstva, sadržane u glavi II. Uredbe br. 1408/71, u verziji izmijenjenoj i ažuriranoj Uredbom br. 118/97, kako je izmijenjena Uredbom br. 307/1999, moraju se tumačiti tako da je državljanin države članice, ili Švicarske Konfederacije, države koja je za potrebe primjene te uredbe izjednačena s državom članicom, koji je zaposlen na brodu koji plovi pod zastavom treće države izvan područja Unije, uključujući i iznad epikontinentalnog pojasa države članice, a koji je zaposlen u poduzeću sa sjedištem na području Švicarske Konfederacije, podvrgnut zakonodavstvu države sjedišta svojeg poslodavca. Međutim, u okolnostima kao što su one u glavnom predmetu, u slučaju da bi, u skladu s navedenom uredbom, primjena tog zakonodavstva dovela do osiguranja u dobrovoljnom sustavu osiguranja ili ne bi dovela do osiguranja ni u jednom sustavu socijalne sigurnosti, taj bi državljanin bio podvrgnut zakonodavstvu države članice svojeg boravišta.

Potpisi

(*1) Jezik postupka: nizozemski